

דף הנחות:

- בתשובותיכם התבססו על ההנחות הבאות, אלא אם כן מניסוח השאלה עולה במפורש אחרת:
1. המסים מוטלים על הפרטים בלבד, אין מסים עקיפים וסובסידיות וכל הרווחים מחולקים.
 2. שער הריבית הריאלי חיובי (= גדול מאפס).
 3. הצריכה הפרטית תלויה בהכנסה הפנויה ובשער הריבית.
 4. ההשקעה תלויה בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 5. כאשר מדובר במשק שנמצא באבטלה, יש להניח כי הוא יימצא באבטלה גם לאחר השינויים המפורטים בשאלה.
 6. המשק מצוי תמיד במצב של שיווי משקל. כל שינוי אקסוגני מביא את המשק לשיווי משקל חדש באופן מיידי. אין שינוי אקסוגני פרט לאלה המתוארים בשאלה.
 7. בכל השאלות הנוגעות למודל קיינס מתווספות ההנחות הבאות:
 - 7.1. במשק מוטל מס קבוע בלבד, כלומר אין מס יחסי.
 - 7.2. הנטייה השולית להוציא, MPE , קטנה מ-1.
 8. מערכת הבנקים מצויה תמיד בדיוק בגבול הרזרבה הדרוש. כל שינוי אקסוגני מביא את המערכת מיד לגבול הרזרבה. ההתאמות נעשות באמצעות פיקדונות עובר ושב.
 9. הציבור מחזיק סכום קבוע במזומן.
 10. היצע הכסף (היתרות הנומינליות) קשיח לחלוטין ביחס לשער הריבית ונקבע על ידי הבנק המרכזי.
 11. הביקוש לכסף תלוי בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 12. בכל השאלות הנוגעות לשוק המט"ח מתווספות ההנחות:
 - 12.1. הממשלה נוקטת מדיניות של שער חליפין נייב ותנועות הון חופשיות.
 - 12.2. המשק הוא קטן ביחס לעולם, ואין לו השפעה על רמת המחירים ועל שער הריבית השוררים בעולם (כלומר, רמת המחירים בעולם ושער הריבית העולמי הם אקסוגניים).
 - 12.3. תנועות ההון תלויות בגורמים אקסוגניים, וכן בהפרש שבין שער הריבית המקומי לשער הריבית העולמי.

חלק א (60 נקודות)

(5 נק' לכל שאלה)

לפניכם 12 שאלות רב־ברירה. יש לענות על כולן.
לכל שאלה עליכם לבחור בתשובה אחת, הנראית לכם הנכונה ביותר.
את התשובות יש לסמן בדף התשובות המצורף בסוף השאלון.

שאלה 1

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. הממשלה מעוניינת לצמצם את האבטלה. איזו טענה מבין הטענות הבאות נכונה?

- א. מדיניות פיסקלית מרחיבה תצמצם את האבטלה, אך תקטין את ההשקעה ואת הצריכה הפרטית.
- ב. מדיניות מוניטרית מרחיבה לא תשנה את שיעור האבטלה, בגלל הניטרליות של הכסף.
- ג. הן מדיניות פיסקלית מרחיבה והן מדיניות מוניטרית מרחיבה יביאו לצמצום האבטלה ולגידול בהשקעה ובצריכה הפרטית.
- ד. הן מדיניות פיסקלית מרחיבה והן מדיניות מוניטרית מרחיבה יביאו לצמצום האבטלה ולירידה בהשקעה ובצריכה הפרטית.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 2

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. לאחרונה חל שינוי בהתנהגות הציבור, והוא רוצה להחזיק פחות יתרות ריאליות בכל רמה של תוצר וריבית. כתוצאה מכך:

- א. לא יהיה שינוי בהשקעה ובצריכה הפרטית.
- ב. ההשקעה תגדל, והצריכה הפרטית תגדל.
- ג. התוצר יקטן, והאבטלה תגדל.
- ד. הריבית תרד, וההשקעה תגדל.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 3

התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח. הניחו כי במקביל חלו שני שינויים במשק:

(1) הריבית המקומית עלתה.

(2) במסגרת המלחמה ביוקר המחיה הממשלה הפחיתה מכסים על מוצרים מיובאים רבים.

כתוצאה משני שינויים אלה:

- א. יהיה פיחות בערך של המטבע המקומי.
- ב. יהיה ייסוף בערך של המטבע המקומי.
- ג. עודף היבוא לא ישתנה.
- ד. יתכן ויהיה ייסוף בערך של המטבע המקומי.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 4

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה.

נתון שהצריכה הפרטית תלויה רק בהכנסה הפנויה וההשקעה תלויה רק בריבית. הממשלה הגדילה את הצריכה הציבורית ומימנה את תוספת ההוצאה על-ידי מכירת אג"ח לציבור. מכאן ניתן להסיק, כי :

- א. לא ניתן לדעת מה יקרה לצריכה הפרטית ולא ניתן לדעת מה יקרה להשקעה.
- ב. הצריכה הפרטית תגדל וההשקעה תקטן.
- ג. הצריכה הפרטית תקטן וההשקעה תגדל.
- ד. הן הצריכה הפרטית והן ההשקעה יגדלו.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 5

המכפיל במשק שווה :

- א. לשינוי בתוצר הלאומי של שיווי משקל הנובע משינוי של 1 ש"ח בביקוש לצריכה ציבורית, ללא תלות בצורת המימון.
- ב. ליחס שבין הגידול בתוצר הלאומי והגידול בצריכה הפרטית.
- ג. לשינוי בתוצר הלאומי של שיווי משקל הנובע משינוי של 1 ש"ח בגודל האוטונומי (החותך) של ביקוש המצרפי.
- ד. ליחס שבין הנטייה השולית לצרוך והנטייה השולית להשקיע.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 6

התנייחו לשיווי משקל חלקי בשוק מט"ח. חל גידול בביקוש בחו"ל למוצרי היצוא של המשק. כתוצאה מכך :

- א. עודף היבוא יקטן ושער החליפין הריאלי יעלה.
- ב. עודף היבוא יקטן ושער החליפין הריאלי ירד.
- ג. עודף היבוא לא ישתנה ושער החליפין הריאלי ירד.
- ד. עודף היבוא גדל ושער החליפין הריאלי יעלה.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 7

להלן נתונים ממאזן התשלומים של משק בשנת 2022 (במיליוני דולרים):

- ◆ היבוא שווה ליצוא.
 - ◆ המשק לווה מחו"ל 70 ופרע הלוואות משנים קודמות בסכום של 40.
 - ◆ המשק קיבל העברות חד-צדדיות נטו בסכום של 50.
 - ◆ השקעות זרות במשק 150 והשקעות של תושבי המשק בחו"ל 130.
- מנתונים אלו ניתן להסיק כי יתרות המט"ח של המשק בשנת 2022 (במיליוני דולרים):
- א. גדלו ב- 100.
 - ב. גדלו ב- 50.
 - ג. לא השתנו.
 - ד. קטנו ב- 100.
 - ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 8

משק סגור נמצא בשיווי משקל **בתעסוקה מלאה**. כתוצאה מהסכמים קואליציוניים הממשלה הגדילה את הצריכה הציבורית ומימנה את תוספת ההוצאה על-ידי מכירת אג"ח לציבור. הבנק המרכזי מעוניין למנוע את עליית המחירים. מה מהבאים מתאים כדי ליישם את מדיניותו של הבנק המרכזי?

- א. הפחתת שער הריבית המוניטרית.
- ב. לא לעשות דבר, כי המחירים לא צפויים לעלות.
- ג. העלאת הריבית המוניטרית.
- ד. שמירה על כמות הכסף ללא שינוי.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 9

בשנת 2011 הכנסתה הפנויה של משפחת כהן היא 200,000 ש"ח. בשנה זו רכשה המשפחה המוצרים שונים ב- 170,000 ש"ח ורכשה אגרות-חוב ממשלתיות ב- 50,000 ש"ח. נתונים אלו נרשמו בחשבונאות הלאומית של אותה שנה:

- א. לא יתכן כי נתונים אלו מדויקים, שכן ההוצאות של המשפחה גדולות מהכנסתה הפנויה.
- ב. הצריכה הפרטית 220,000 ש"ח, והחיסכון האישי 20,000 - (מינוס) ש"ח.
- ג. הצריכה הפרטית 170,000 ש"ח והחיסכון אישי 50,000 ש"ח.
- ד. הצריכה הפרטית 170,000 ש"ח והחיסכון אישי 30,000 ש"ח.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 10

מנתוני מאזן התשלומים של משק בשנה שעברה עולה ש :

– קיים עודף בחשבון ההון.

– לא חל שינוי ביתרות המט"ח של המשק.

מכאן ניתן להסיק כי :

- א. המשק קיבל העברות חד-צדדיות בסכום העולה על זה שנתן.
- ב. קיים גירעון בחשבון השוטף.
- ג. היבוא גדול מהיצוא.
- ד. סכום ההשקעות של זרים במשק גדול מסכום ההשקעות של מקומיים בחו"ל.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 11

להלן נתונים שנמדדו במשק בשנת 2022 (במיליוני ש"ח) :

עודף יבוא	-	60
צריכה פרטית	-	400
חיסכון אישי	-	300
מס הכנסה	-	300
תשלומי העברה	-	100
הגירעון בתקציב הממשלה	-	100
אין השקעה ציבורית.		

מנתונים אלו ניתן להסיק כי בשנת 2022 (במיליוני ש"ח) :

- א. ההשקעה שווה ל- 260 והתוצר שווה ל- 900.
- ב. ההשקעה שווה ל- 140 והתוצר שווה ל- 780.
- ג. ההשקעה שווה ל- 360 והתוצר שווה ל- 1,000.
- ד. ההשקעה שווה ל- 200 והתוצר שווה ל- 840.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 12

התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק הכסף, והניחו כי הבנק המרכזי מעוניין לשמור על ריבית קבועה. השנה התוצר של המשק ירד.

איזו פעולה מבין הפעולות הבאות צריך הבנק המרכזי לעשות כדי להשיג את מטרותו?

- א. להפחית את יחס הרזרבה המינימלי.
- ב. להוריד את הריבית המוניטרית.
- ג. הריבית לא השתנתה, ולכן לא נדרש לעשות שום פעולה.
- ד. למכור אג"ח לציבור.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

חלק ב (20 נקודות)

יש לענות על השאלה הבאה, לנמק ולהציג חישובים.

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

להלן נתונים על משק סגור (בש"ח):

$$C = 750 + 0.75Y_d \quad \text{הצריכה הפרטית:}$$

$$I = 300 + 0.05Y \quad \text{ההשקעה:}$$

$$G = 800 \quad \text{הצריכה הציבורית:}$$

במצב המוצא הממשלה גובה מסים בסכום הצריכה הציבורית, הממשלה אינה משקיעה, והבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע. כמו-כן נתון כי הפער הדפלציוני שווה ל 60 ש"ח.

ענו על שני הסעיפים הבאים בנפרד בהתבסס על נתונים אלה.

א. חשבו את תוצר שיווי המשקל ואת תוצר תעסוקה מלאה.

תוצר שיווי המשקל הוא: _____ תוצר תעסוקה מלאה הוא: _____

ב. הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב 60 ש"ח ולממן את ההוצאה על-ידי מסים. חשבו את השינוי בתוצר ואת השינוי בצריכה הפרטית כתוצאה מיישום ההחלטה.

השינוי בתוצר: _____ השינוי בצריכה הפרטית: _____

חלק ג (20 נקודות)

לפניכם שתי שאלות, 14 ו 15. יש לענות על שתייהן.
בכל אחת מהן מופיעות טענות. עליכם לקבוע לכל אחת מהטענות אם היא נכונה או לא נכונה ולנמק. חשוב! הניקוד ניתן על הנימוק.

שאלה 14 (10 נקודות)

במערכת הבנקאות של המשק נתון כי יחס הרזרבה המינימלי כנגד פיקדונות העו"ש הוא 0.1. הציבור החליט להפחית את כמות המזומן שבידיו ב 100 ש"ח ובמקביל, הבנק המרכזי מכר אג"ח לציבור ב 30 ש"ח. כלכלנית טענה כי כמות הכסף תגדל ב 600 ש"ח. הנימוק חייב לכלול חישובים מפורטים. הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

שאלה 15 (10 נקודות)

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. הממשלה מעוניינת להגדיל את הצריכה הציבורית ומתלבטת אם לממן את תוספת ההוצאה על-ידי מכירת אג"ח לציבור או על-ידי מסים. כלכלנית טענה כי אם המימון יהיה על-ידי מכירת אג"ח לציבור, אז הריבית תהיה גבוהה יותר ביחס לחלופת המס. יש לתאר את ההתרחשות במשק, לקבוע אם הטענה נכונה או לא נכונה, ולנמק. הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

ב ה צ ל ח ה !
דף נוסחאות החשבונאות הלאומית לבחינות סמסטר 2024א

הנחות מיוחדות לסמסטר זה

כל הרווחים מחולקים ולכן אין חיסכון עסקי, אין פחת.

סימונים

Y – תוצר

N – הכנסה לאומית

Yd – הכנסה פנויה

T – מסים נטו (מסים – תשלומי העברה)

G – צריכה ציבורית

C – צריכה פרטית

I – השקעה נקייה (סכום של IG – השקעה ציבורית ו- IB – השקעה עסקית/פרטית)

S – החיסכון של המשק (סכום של SP – החיסכון האישי ו-SG – החיסכון הציבורי)

IM – יבוא

X – יצוא

BD – גירעון בתקציב הממשלה

נוסחאות (משמאל לימין)

$$Y = N$$

$$Yd = Y - T$$

$$SP = Yd - C$$

$$SG = T - G$$

$$Y + (IM - X) = C + I + G$$

$$I = S + IM - X$$

$$G + IG = T + BD$$

שאלה 1

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. הממשלה מעוניינת לצמצם את האבטלה. איזו טענה מבין הטענות הבאות נכונה?

- א. מדיניות פיסקלית מרחיבה תצמצם את האבטלה, אך תקטין את ההשקעה ואת הצריכה הפרטית.
- ב. מדיניות מוניטרית מרחיבה לא תשנה את שיעור האבטלה, בגלל הניטרליות של הכסף.
- ג. הן מדיניות פיסקלית מרחיבה והן מדיניות מוניטרית מרחיבה יביאו לצמצום האבטלה ולגידול בהשקעה ובצריכה הפרטית.
- ד. הן מדיניות פיסקלית מרחיבה והן מדיניות מוניטרית מרחיבה יביאו לצמצום האבטלה ולירידה בהשקעה ובצריכה הפרטית.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

ננתח את ההשפעה של מדיניות פיסקלית מרחיבה ושל מדיניות מוניטרית מרחיבה על התוצר, האבטלה וההשקעה והצריכה הפרטית.

מדיניות פיסקלית מרחיבה - עלייה בצריכה הציבורית במימון מכירת אג"ח לציבור או במימון מסים תגרום לעלייה בביקוש המצרפי - עלייה בתוצר - עלייה בביקוש ליתרות ריאליות - עלייה בריבית - ירידה בהשקעה ובצריכה הפרטית - ירידה בתוצר, אך בסה"כ התוצר גדל והריבית עולה.

האבטלה - תקטן, כי התוצר עולה וכדי לייצר יותר נדרשים יותר עובדים. ההשקעה - לא ניתן לדעת מה יקרה לה, כי עליית התוצר מגדילה אותה ואילו עליית הריבית מקטינה אותה.

הצריכה הפרטית - לא ניתן לדעת מה יקרה לה, כי עליית הריבית מקטינה אותה, עליית התוצר מגדילה אותה, ואם המימון הוא על-ידי מסים, אז עליית המסים מקטינה אותה.

מדיניות מוניטרית מרחיבה - כמות הכסף גדלה - היצע היתרות הריאליות גדל (זו ימינה) - הריבית יורדת - ההשקעה והצריכה הפרטית עולות - הביקוש המצרפי עולה - התוצר עולה. אפקט הקיזוז יקטין את ההשפעות אך לא ישנה את הכיוון. בסה"כ התוצר עולה והריבית יורדת.

האבטלה - תקטן, כי התוצר עולה וכדי לייצר יותר נדרשים יותר עובדים. ההשקעה - תגדל, שכן גם ירידת הריבית וגם עליית התוצר מגדילות אותה. הצריכה הפרטית - תגדל, שכן גם עליית התוצר (ולכן ההכנסה הפנויה עולה) וגם ירידת הריבית, מגדילות אותה.

שאלה 2

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. לאחרונה חל שינוי בהתנהגות הציבור, והוא רוצה להחזיק פחות יתרות ריאליות בכל רמה של תוצר וריבית. כתוצאה מכך:

- א. לא יהיה שינוי בהשקעה ובצריכה הפרטית.
- ב. ההשקעה תגדל, והצריכה הפרטית תגדל.
- ג. התוצר יקטן, והאבטלה תגדל.
- ד. הריבית תרד, וההשקעה תגדל.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

תאור ההתרחשות: ירידה בביקוש ליתרות ריאליות (L זזה שמאלה) גורמת לירידת הריבית -> עלייה בצריכה הפרטית ובהשקעה -> עלייה בביקוש המצרפי -> מכיוון שהמשק במצב המוצא בתעסוקה מלאה נוצר פער אינפלציוני, ולכן -> המחירים עולים -> היצע היתרות הריאליות קטן -> הריבית עולה. תהליך זה ימשך עד לסגירת הפער, אך מכיוון שהפער נוצר מידידת הריבית, הרי שהוא ייסגר כאשר הריבית תחזור לרמתה במצב המוצא.

מכיוון שבשיווי המשקל החדש התוצר והריבית לא ישתנו, הרי שגם הצריכה הפרטית וההשקעה לא ישתנו.

שאלה 3

התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח. הניחו כי במקביל חלו שני שינויים במשק:

(1) הריבית המקומית עלתה.

(2) במסגרת המלחמה ביוקר המחיה הממשלה הפחיתה מכסים על מוצרים מיובאים רבים.

כתוצאה משני שינויים אלה:

א. יהיה פיחות בערך של המטבע המקומי.

ב. יהיה ייסוף בערך של המטבע המקומי.

ג. עודף היבוא לא ישתנה.

ד. יתכן ויהיה ייסוף בערך של המטבע המקומי.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

השינוי הראשון מביא לעלייה בפער הריביות בין הריבית בארץ לריבית בחו"ל וכתוצאה מכך לזרימה של יותר תנועות הון ארצה (תנועות הון נכנסות $CF =$). הדבר יגדיל את היצע מט"ח ויביא לירידה בשער חליפין (ייסוף), וכן לעלייה של עודף היבוא כי CF גדל.

השינוי השני מביא לעלייה ביבוא, ומכאן לעלייה בביקוש למט"ח ולעלייה בשער חליפין (ייסוף) ללא שינוי בעודף יבוא (זאת כי אין שינוי בתנועות הון).

מכיוון שכל אחד מהשינויים משפיע על שער החליפין בכיוון אחר, לא ניתן לדעת מה יקרה לו, כלומר יתכן שהוא עלה, ירד או לא השתנה. לפיכך יתכן שהוא ירד ויהיה ייסוף.

שאלה 4

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה.

נתון שהצריכה הפרטית תלויה רק בהכנסה הפנויה וההשקעה תלויה רק בריבית.

הממשלה הגדילה את הצריכה הציבורית ומימנה את תוספת ההוצאה על-ידי מכירת אג"ח

לציבור. מכאן ניתן להסיק, כי:

ו. לא ניתן לדעת מה יקרה לצריכה הפרטית ולא ניתן לדעת מה יקרה להשקעה.

ז. הצריכה הפרטית תגדל וההשקעה תקטן.

ח. הצריכה הפרטית תקטן וההשקעה תגדל.

ט. הן הצריכה הפרטית והן ההשקעה יגדלו.

י. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

ניתוח ההתרחשות: עלייה בצריכה הציבורית במימון מכירת אג"ח -> עלייה בביקוש המצרפי -> עלייה בתוצר -> עלייה בביקוש ליתרות ריאליות -> עלייה בריבית -> ירידה בהשקעה (ולא בצריכה הפרטית כי היא לא תלויה בריבית) -> ירידה בתוצר, אך בסה"כ התוצר גדל והריבית עולה. ההשקעה – תקטן, כי עליית הריבית מקטינה אותה והתוצר לא משפיע עליה. הצריכה הפרטית – תגדל, כי עליית התוצר (אין שינוי במסים) מגדילה את ההכנסה הפנויה והריבית לא משפיעה עליה.

שאלה 5

המכפיל במשק שווה:

- ו. לשינוי בתוצר הלאומי של שיווי משקל הנובע משינוי של 1 ש"ח בביקוש לצריכה ציבורית, ללא תלות בצורת המימון.
- ז. ליחס שבין הגידול בתוצר הלאומי והגידול בצריכה הפרטית.
- ח. לשינוי בתוצר הלאומי של שיווי משקל הנובע משינוי של 1 ש"ח בגודל האוטונומי (החותך) של ביקוש המצרפי.
- ט. ליחס שבין הנטייה השולית לצרוך והנטייה השולית להשקיע.
- י. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

נסמן ב A את הגודל האוטונומי (החותך) של הביקוש המצרפי.

$$\Delta Y = K \cdot \Delta A \rightarrow K = \frac{\Delta Y}{\Delta A}$$

השינוי בתוצר הוא:

שאלה 6

התנייחו לשיווי משקל חלקי בשוק מט"ח. חל גידול בביקוש בחו"ל למוצרי היצוא של המשק. כתוצאה מכך:

- א. עודף היבוא יקטן ושער החליפין הריאלי יעלה.
- ב. עודף היבוא יקטן ושער החליפין הריאלי ירד.
- ג. עודף היבוא לא ישתנה ושער החליפין הריאלי ירד.
- ד. עודף היבוא גדל ושער החליפין הריאלי יעלה.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

העלייה בביקוש למוצרי היצוא מגדילה את היצוא לכל רמה של שע"ח, ולכן היצע המט"ח גדל (וזימינה) ושער חליפין יורד. שינוי זה לא משפיע על עודף היבוא וזאת כי אין שינוי בתנועות הון (CF), ובשיווי משקל בשוק המט"ח מתקיים תמיד שעודף היבוא = CF. הייצוא אמנם יגדל, אך הירידה בשע"ח תגרום גם לעלייה ביבוא, כך שההפרש ביניהם לא ישתנה.

שאלה 7

להלן נתונים ממאזן התשלומים של משק בשנת 2022 (במיליוני דולרים):

♦ היבוא שווה ליצוא.

♦ המשק לווה מחו"ל 70 ופרע הלוואות משנים קודמות בסכום של 40.

♦ המשק קיבל העברות חד-צדדיות נטו בסכום של 50.

♦ השקעות זרות במשק 150 והשקעות של תושבי המשק בחו"ל 130.

מנתונים אלו ניתן להסיק כי יתרות המט"ח של המשק בשנת 2022 (במיליוני דולרים):

א. גדלו ב- 100.

ב. גדלו ב- 50.

ג. לא השתנו.

ד. קטנו ב- 100.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

בשאלות מספריות של מאזן התשלומים מומלץ להציג את המאזן בטבלה, ונזכור שסכום הסעיפים בצד החובה שווה בהגדרה לסכום הסעיפים בצד הזכות.

את עודף היבוא נכתוב בצד החובה שהוא יבוא פחות יצוא, כלומר העברנו את היצוא מצד הזכות לצד החובה ולכן הוא בסימן מינוס. מכיוון שהייבוא = לייצוא, הרי שהוא שווה לאפס (אפשר לא לכתוב בכלל).

כל נתון בשאלה נצבע בצבע אחר ומופיע כך גם במאזן.

מאזן התשלומים

זכות (+)	חובה (-)	
	עודף יבוא 0	חשבון שוטף
מענק שקיבלנו 50		
הלוואות שקיבלנו 70	הלוואות שפרענו 40	חשבון הון
השקעות זרות 150	השקעות בחו"ל 130	
	שינוי ביתרות ? 100	יתרות מט"ח

צד החובה (לא כולל היתרות) מסתכם ב- 170, וצד הזכות מסתכם ב- 270.

מכאן ניתן להסיק כי יתרות המט"ח גדלו ב- 100.

שאלה 8

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. כתוצאה מהסכמים קואליציוניים הממשלה הגדילה את הצריכה הציבורית ומימנה את תוספת ההוצאה על-ידי מכירת אג"ח לציבור. הבנק המרכזי מעוניין למנוע את עליית המחירים. מה מהבאים מתאים כדי ליישם את מדיניותו של הבנק המרכזי?

א. הפחתת שער הריבית המוניטרית.

ב. לא לעשות דבר, כי המחירים לא צפויים לעלות.

ג. העלאת הריבית המוניטרית.

ד. שמירה על כמות הכסף ללא שינוי.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

נניח שהעליה הנתונה בצריכה הציבורית היא בסכום B ש"ח. כתוצאה מכך ייווצר פער אינפלציוני של B ש"ח. אם הבנק המרכזי לא יעשה דבר, אזי במשק יתרחש תהליך הבא: עליית מחירים -> ירידה בהיצע היתרות הריאליות -> עליית הריבית -> ירידה בביקוש להשקעה ובביקוש לצריכה פרטית -> ירידה בביקוש המצרפי. תהליך זה ימשך עד שהפער ייסגר. עליית הריבית תהיה כזו שתגרום להשקעה ולצריכה הפרטית (ביחד) לקטון בדיוק ב-B ש"ח. נניח שעליית ריבית זו היא של X אחוזים. מדיניות הבנק המרכזי שתמנע את עליית המחירים היא מדיניות מוניטרית מרסנת שפרושה הקטנת כמות הכסף והעלאת הריבית. מדיניות כזו היא למשל העלאת הריבית המוניטרית (או מכירת אג"ח לציבור). אם הבנק המרכזי, במקביל לפעולת הממשלה, יקטין את כמות הכסף במינון שיביא לעליית ריבית בשיעור X האחוזים הנ"ל, הרי שפעולה זו תגרום לכך שהצריכה הפרטית וההשקעה ביחד ירדו בדיוק ב-B ש"ח ויקזזו את העלייה הנתונה בצריכה הציבורית, כך שסך הביקוש המצרפי AD השווה ל- $C+I+G$ לא ישתנה, לא ייפתח פער אינפלציוני והמחירים לא יעלו.

שאלה 9

בשנת 2011 הכנסתה הפנויה של משפחת כהן היא 200,000 ש"ח. בשנה זו רכשה המשפחה המוצרים שונים ב- 170,000 ש"ח ורכשה אגרות-חוב ממשלתיות ב- 50,000 ש"ח. נתונים אלו נרשמו בחשבוונאות הלאומית של אותה שנה:

א. לא יתכן כי נתונים אלו מדויקים, שכן ההוצאות של המשפחה גדולות מהכנסתה הפנויה.

ב. הצריכה הפרטית 220,000 ש"ח, והחיסכון האישי 20,000 - (מינוס) ש"ח.

ג. הצריכה הפרטית 170,000 ש"ח והחיסכון אישי 50,000 ש"ח.

ד. הצריכה הפרטית 170,000 ש"ח והחיסכון אישי 30,000 ש"ח.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

חיסכון אישי = הכנסה פנויה – צריכה פרטית.
ההכנסה הפנויה נתונה והיא שווה ל- 200,000.
הצריכה הפרטית שווה לסכום ההוצאה של המשפחה על מוצרים והיא איננה כוללת רכישות של אג"ח או נכסים פיננסיים. לפיכך הצריכה הפרטית היא 170,000 ש"ח.
מכאן שהחיסכון האישי שווה ל- 30,000 ש"ח.
שימו לב שחיסכון אישי הוא משתנה זרם. למשפחה יכול להיות כמובן חיסכון מצטבר מהעבר או רכוש הניתנים למימוש השנה והיא מנהלת את תיק נכסיה.

שאלה 10

מנתוני מאזן התשלומים של משק בשנה שעברה עולה ש :

– קיים עודף בחשבון ההון.

– לא חל שינוי ביתרות המט"ח של המשק.

מכאן ניתן להסיק כי :

א. המשק קיבל העברות חד-צדדיות בסכום העולה על זה שנתן.

ב. קיים גירעון בחשבון השוטף.

ג. היבוא גדול מהיצוא.

ד. סכום ההשקעות של זרים במשק גדול מסכום ההשקעות של מקומיים בחו"ל.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

את נוסחת מאזן התשלומים אפשר לכתוב גם כך :

עודף היבוא

- העברות ח"צ שהתקבלו נטו

=

+ הלוואות שהתקבלו נטו

+ השקעות בארץ נטו

- השינוי ביתרות מט"ח.

עודף יבוא – העברות ח"צ שהתקבלו נטו = גירעון בחשבון השוטף

הלוואות שהתקבלו נטו + השקעות שהתקבלו נטו = עודף בחשבון ההון.

מכאן שהגרעון בחשבון השוטף = עודף בחשבון ההון – שינוי ביתרות.

מכיוון שבנתוני השאלה אין שינוי ביתרות המט"ח הרי ש :

הגרעון בחשבון השוטף = עודף בחשבון ההון.

שאלה 11

להלן נתונים שנמדדו במשק בשנת 2022 (במיליוני ש"ח):

60	-	עודף יבוא
400	-	צריכה פרטית
300	-	חיסכון אישי
300	-	מס הכנסה
100	-	תשלומי העברה
100	-	הגירעון בתקציב הממשלה

אין השקעה ציבורית.

מנתונים אלו ניתן להסיק כי בשנת 2022 (במיליוני ש"ח):

א. ההשקעה שווה ל- 260 והתוצר שווה ל-900.

ב. ההשקעה שווה ל- 140 והתוצר שווה ל-780.

ג. ההשקעה שווה ל- 360 והתוצר שווה ל-1,000.

ד. ההשקעה שווה ל- 200 והתוצר שווה ל-840.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

נחשב את הצריכה הציבורית לפי נוסחת תקציב הממשלה:

$$T - \text{המסים נטו} = \text{מס הכנסה} - \text{תשלומי העברה} = 200.$$

נציב את הנתונים ונמצא את הצריכה הציבורית:

תשלומים	תקבולים
צריכה ציבורית 300	מיסים נטו 200
השקעה ציבורית 0	גירעון 100
סה"כ 300	סה"כ 300

נחשב את הגדלים כדי להציג את דוח היווי ההון.

$$S_G = T - G = 200 - 300 = -100. \text{ חיסכון ציבורי הוא:}$$

החיסכון האישי נתון והוא שווה ל- 300. לפיכך סך החיסכון:

$$S = S_G + S_p = -100 + 300 = 200$$

$$I = S + (IM - X) = 200 + 60 = 260. \text{ נחשב את ההשקעה מדוח היווי הון:}$$

נציב את הנתונים בדוח מקורות ושימושים כדי למצוא את התוצר:

$$Y + (IM - X) = C + G + I \rightarrow Y + 60 = 400 + 300 + 260 \rightarrow Y = 900$$

שאלה 12

התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק הכסף, והניחו כי הבנק המרכזי מעוניין לשמור על ריבית קבועה. השנה התוצר של המשק ירד.

איזו פעולה מבין הפעולות הבאות צריך הבנק המרכזי לעשות כדי להשיג את מטרותו?

- א. להפחית את יחס הרזרבה המינימלי.
- ב. להוריד את הריבית המוניטרית.
- ג. הריבית לא השתנתה, ולכן לא נדרש לעשות שום פעולה.
- ד. למכור אג"ח לציבור.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

ירידת התוצר מורידה את הביקוש ליתרות ריאליות (עקומת L זזה ימינה) ולכן הריבית יורדת. כדי לשמור על הריבית כמו במצב המוצא, הבנק המרכזי צריך לגרום לה לעלות בחזרה על-ידי הקטנת כמות הכסף, כך שהיצע היתרות הריאליות יקטן (תזוזה שמאלה). מכירת אג"ח לציבור מקטינה את כמות הכסף ולכן זו הפעולה שתשיג את המטרה.

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

להלן נתונים על משק סגור (בש"ח):

$$C = 750 + 0.75Y_d \quad \text{הצריכה הפרטית:}$$

$$I = 300 + 0.05Y \quad \text{ההשקעה:}$$

$$G = 800 \quad \text{הצריכה הציבורית:}$$

במצב המוצא הממשלה גובה מסים בסכום הצריכה הציבורית, הממשלה אינה משקיעה, והבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע. כמו-כן נתון כי הפער הדפלציוני שווה ל 60 ש"ח.

ענו על שני הסעיפים הבאים בנפרד בהתבסס על נתונים אלה.

א. חשבו את התוצר של שיווי משקל ואת התוצר של תעסוקה מלאה.

ב. הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב 60 ש"ח ולממן את ההוצאה על-ידי מסים. חשבו את השינוי בתוצר ואת השינוי בצריכה הפרטית כתוצאה מיישום ההחלטה.

פתרון:

שאלה 13 - סעיף א

הוצאות הממשלה הן 800 ומכיוון שהיא מממנת אותן על-ידי מסים אז המס הוא: $T = 800$

$$C = 750 + 0.75(Y - 800) = 150 + 0.75Y \quad \text{הצריכה הפרטית כפונקצייה של התוצר:}$$

$$AD = C + G + I = 1,250 + 0.8Y \quad \text{לפיכך נוסחת הביקוש המצרפי:}$$

$$K = \frac{1}{1-0.8} = 5 \quad \text{המכפיל הוא:}$$

נסמן ב-A את הגודל האוטונומי של הביקוש המצרפי.

$$Y^* = K \times A = 5 \times 1,250 = 6,250 \quad \text{תוצר שיווי משקל:}$$

הפער הדפלציוני הוא 60 ולכן פער התוצר הוא 60 כפול המכפיל $300 =$

$$Y_F - Y^* = Y_F - 6,250 = 300 \rightarrow Y_F = 6,550 \quad \text{מכאן שתוצר תעסוקה מלאה הוא:}$$

סעיף ב

הגדלת הצריכה הציבורית ב-60 במימון מסים תעלה את הגודל האוטונומי (A) של הביקוש

$$\Delta A = \Delta G - MPC \cdot \Delta T = 60 - 0.75 \cdot 60 = 15 \quad \text{המצרפי ב-15}$$

$$\Delta Y^* = K \cdot \Delta A = 5 \cdot 15 = 75 \quad \text{לכן התוצר יעלה ב-75}$$

$$\Delta Y_d = \Delta Y - \Delta T = 75 - 60 = 15 \quad \text{השינוי בהכנסה הפנויה הוא:}$$

$$\Delta C = MPC \cdot \Delta Y_d = 0.75 \cdot 15 = 11.25 \quad \text{השינוי בצריכה הפרטית הוא:}$$

שאלה 14 (10 נקודות)

במערכת הבנקאות של המשק נתון כי יחס הרזרבה המינימלי כנגד פיקדונות העו"ש הוא 0.1. הציבור החליט להפחית את כמות המזומן שבידיו ב 100 ש"ח ובמקביל, הבנק המרכזי מכר אג"ח לציבור ב 30 ש"ח. כלכלנית טענה כי כמות הכסף תגדל ב 600 ש"ח. הנימוק חייב לכלול חישובים מפורטים. הטענה נכונה

נימוק:

מכפיל הפיקדונות במשק הוא ההופכי של יחס הרזרבה ולכן הוא שווה ל: $1/0.1=10$. כאשר הציבור מקטין את המב"צ ב- 100, הרזרבות גדלות ב- 100. כאשר הבנק המרכזי מוכר אג"ח לציבור הרזרבות קטנות ולכן הן קטנות ב-30. בסה"כ יש עלייה של 70 ש"ח ברזרבות. העו"ש יגדל בשינוי ברזרבות (70) כפול מכפיל הפיקדונות (10) $= 700$. השינוי בכמות הכסף = לשינוי בעו"ש (700) + השינוי במב"צ (-100) $= 600$.

שאלה 15 (10 נקודות)

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. הממשלה מעוניינת להגדיל את הצריכה הציבורית ומתלבטת אם לממן את תוספת ההוצאה על-ידי מכירת אג"ח לציבור או על-ידי מסים. כלכלנית טענה כי אם המימון יהיה על-ידי מכירת אג"ח לציבור, אז הריבית תהיה גבוהה יותר ביחס לחלופת המס. יש לתאר את ההתרחשות במשק, לקבוע אם הטענה נכונה או לא נכונה, ולנמק. הטענה נכונה

נימוק:

כאשר הממשלה מגדילה את הצריכה הציבורית במימון אג"ח, אז עקומת AD עולה בגודל העלייה ב-G. כאשר הממשלה מגדילה את G במימון מסים, אז עקומת AD עולה בפחות. בשני המקרים AD עולה -> התוצר עולה -> הביקוש ליתרות ריאליות עולה -> הריבית עולה -> I ו-C יורדות.

בסה"כ התוצר עולה בשני המקרים, אך כאשר המימון הוא ע"י אג"ח העלייה ב-AD גדולה יותר ולכן התוצר עולה ביותר. מכאן שהביקוש לכסף גבוה יותר ולכן הריבית גבוהה יותר באג"ח לעומת מס.